

Valtio ja kunta

Kuusankosken lukio/Parkkonen

Valtion ydin: demokratia, oikeusvaltio, perusoikeudet → perustuslaki

- ”Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta”, PL.
- PIIRTEITÄ:
 - perusoikeudet (esim. sanan-, kokoontumis-, mielipiteenvapaus);
 - keskeistä tasa-arvo ja suvaitsevaisuus,
 - kansalaisten poliittinen aktiivisuus
 - vapaa yhteiskunnallinen keskustelu (media, tiedonvälitys, avoimuus);
 - Yleiset, yhtäläiset ja vapaat vaalit,
 - vallan kolmijako,
 - oikeusvaltio.

Valtio:

- Kansallisvaltio -> oikeusvaltio -> hyvinvointivaltio
 - **Alue** (tarkat rajat)
 - **Suvereeni valta** (omintakeinen ja pysyvä)
 - **Ihmisyhteisö** (kansalaisuuden kriteerit)
 - **Valtiolla oikeus pakkovaltaan**: poliisi, armeija, oikeuslaitos
- Valtio on poliittinen rakennelma, jota eduskunta, valtioneuvosto, tuomioistuimet sekä valtion virastot ja virkamiehet sekä työntekijät edustavat

Suomen valtion suvereenisuutta rajoittavat:

- Kansainväliset sopimukset (esim. YK, rauhansopimukset)
 - Euroopan unioni (sopimukset Euroopan unionista)
 - Kauppa- ja tullisopimukset
-
- → Suomen valtio kytkeytyy lukuisin sopimuksen kansainväliseen oikeusjärjestelmään.

Valtiosääntö:

- **Valtiosäännössä määritellään** (meillä perustuslaki)
 - valtiomuoto (tasavalta, monarkia)
 - ylimpien valtioelinten toimivaltasuhteet, valinta ja päätöksentekomenettely
 - kansalaisen oikeusasema

Valtiosäännöt jaotellaan (Suomi tummennettu):

- **Kirjoitetut** – kirjoittamattomat (tapaoikeus)
- **Tasavaltaiset** (vaalit) – monarkkiset (perinnöllinen)
- **Yhtenäisvaltiot** – liittovaltiot (esim. USA, Australia, Kanada, Saksa)
- Jäykkä (perustuslakeja ei voi muuttaa tai muuttaminen vaikeaa) – joustava (muutokset mahdollisia) (**Suomi puolijäykkä**)

Suomen perustuslaki

- Perustuslaki muodostaa valtiosäännön.
- Suomessa uusi perustuslaki 1.3.2000
 - Säättäminen, muuttaminen ja kumoaminen tavallista lakia vaikeampaa.
 - A) yksinkertainen enemmistö (perustuslaki lepäämään) → vaalit → uusi eduskunta hyväksyntä 2/3 enemmistöllä (→ hidas, monimutkainen, poliittisesti epävarma)
 - B) 5/6 kiireellinen – 2/3 hyväksyntä (→ nopea, vaatii huomattavaa yksimielisyyttä eduskunnassa, yleensä käytetään jälkimmäistä menettelyä)
 - Yhtenäisti ja ajanmukaisti vanhan PL:n
 - Presidentin valtaoikeuksiin muutoksia
 - Kansanvalta ja parlamentarismi vahvistuivat

Valtionhallinnon rakenne

Valtion henkilöstö 2022

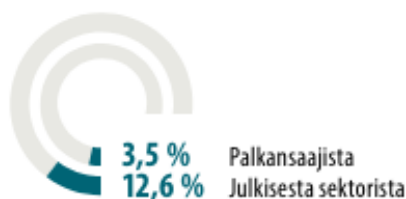
Henkilöstömäärä

79 989

henkilöä

Henkilöstön osuus

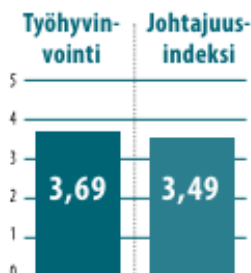
palkansaajista ja julkisen sektorin henkilöstöstä

Työhyvinvointi

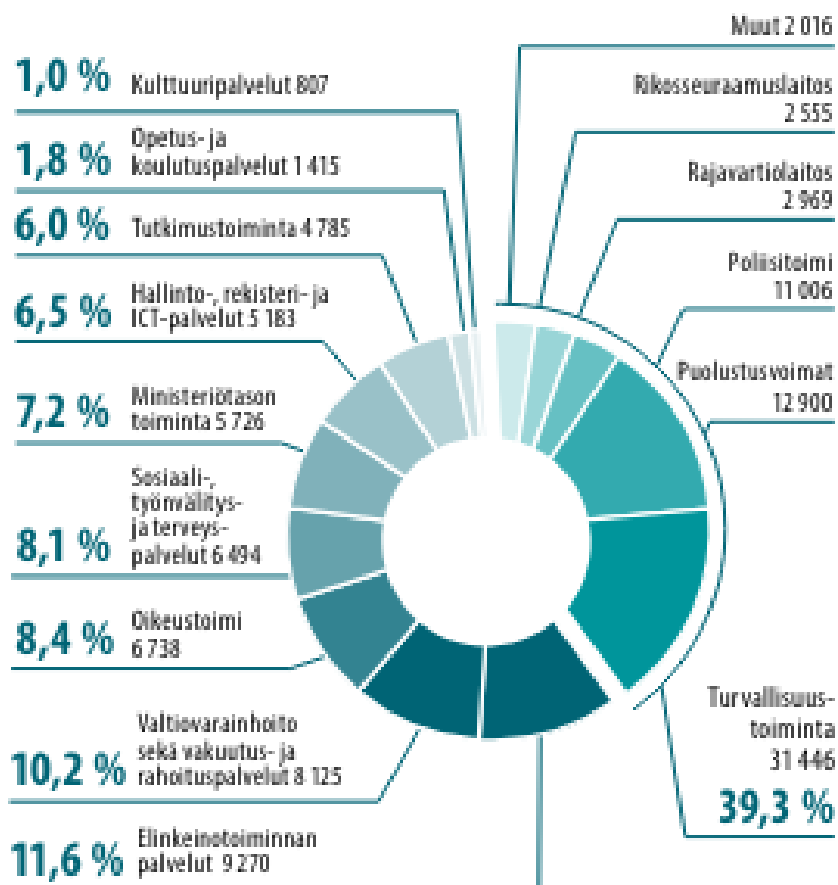
Vmbaro kokonais-
tyytytyväisyys

1-5:
1 = Erittäin tyytymätön
5 = Erittäin tyytyväinen

Valtion henkilöstö virastotyyppin mukaan

Henkilömäärä, %

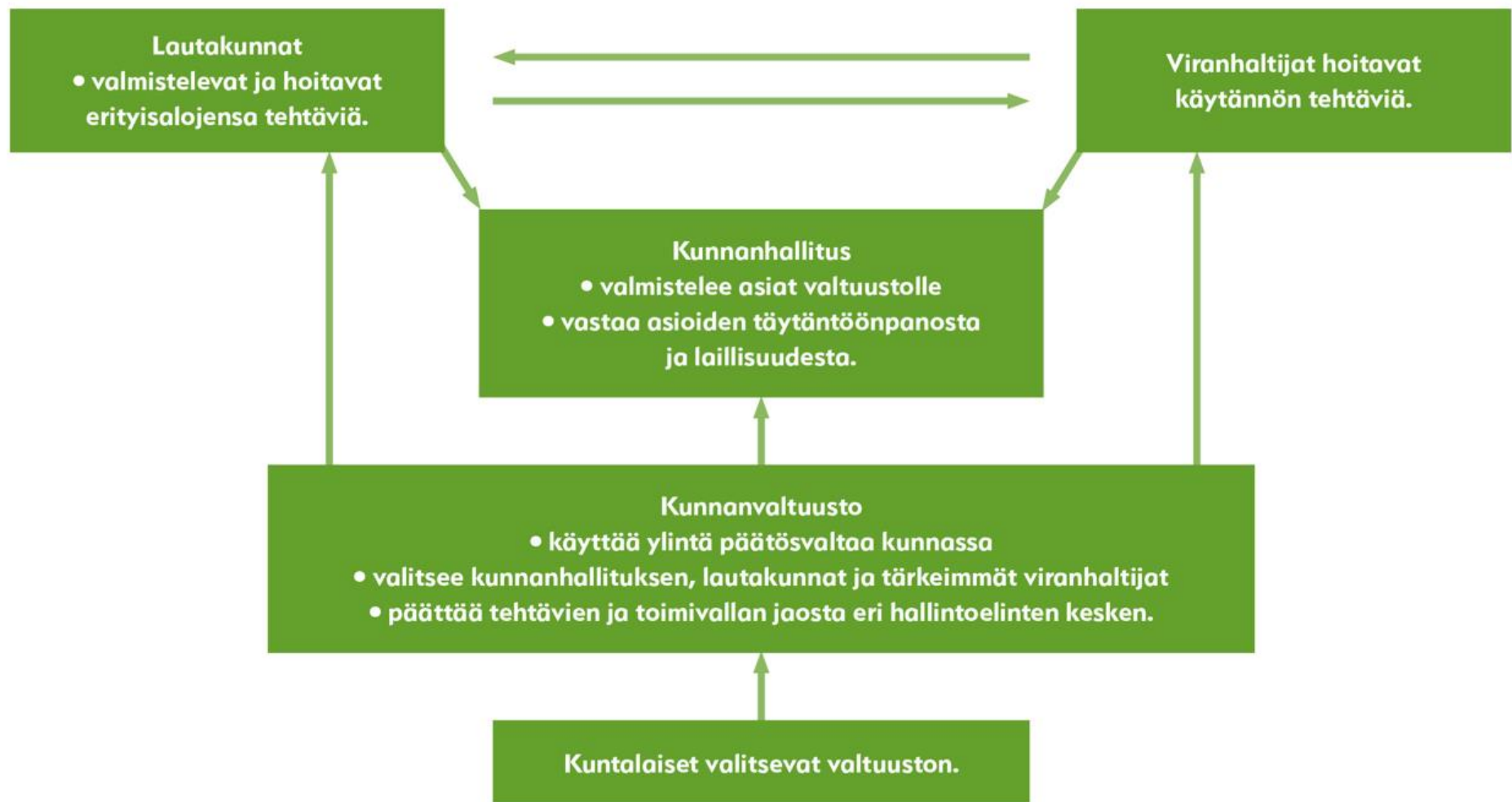
Kunnat toimivat itsehallinnollisina yksikköinä, joilla on lakisääteisiä (=valtion määäämiä) tehtäviä:

Kuntien merkittävimmät tehtäväkokonaisuudet ovat:

- koulutus ja varhaiskasvatus
- kulttuuri-, nuoriso-, kirjasto- ja liikuntapalvelut
- maankäyttö ja kaavoitus
- vesi- ja jätehuolto, katujen rakentaminen ja ylläpito
- rakennusvalvonta
- liikenne ja joukkoliikenne
- ympäristöpalvelut
- turvallisuus ja varautuminen
- elinkeinopolitiikka, kotouttaminen
- työllisyyspalvelut (1.1.2025 alkaen)
- vaalien järjestäminen ja asukkaiden osallistumismahdollisuuksien edistäminen

Kunnat järjestävät asukkailleen palveluita, joista suurin osa on määritelty kuntien tehtäviksi laissa.

- Kunnalle voidaan antaa tehtäviä vain säätämällä siitä laissa.
 - Lainsäädäntöön sisältyy lisäksi paljon velvoitteita siitä, miten nämä tehtävät tulee hoitaa.
- Lakisääteisten tehtävien lisäksi kunnat voivat itse ottaa itselleen muita itsehallinnollisia tehtäviä.
 - Nämä liittyvät yleensä talouteen, työllisyyteen, elinkeinotoiminnan edistämiseen ja asumiseen.

Kunta- ja hyvinvointialan henkilöstö toimialan mukaan 2022

